

Ιστορική Αναδρομή

Η ιστορία της Κύπρου είναι μια από τις παλαιότερες στον κόσμο. Η ιστορική δε σημασία της Κύπρου ανέκαθεν υπερέβαινε κατά πολύ το μικρό μέγεθός της. Η στρατηγική της σημασία στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων, καθώς και οι σημαντικές ποσότητες χαλκού και ξυλείας που υπήρχαν στο νησί προσέλκυσαν πολλούς κατακτητές.

Τα πρώτα ευρήματα πολιτισμού στο νησί χρονολογούνται από την ένατη χιλιετία π.Χ., ενώ η ανακάλυψη του χαλκού έφερε πλούτο και ανάπτυξη του εμπορίου στο νησί (2500-1050 π.Χ.). Γύρω στο 1200 π.Χ., οι Μυκηναίοι-Αχαιοί άρχισαν να εγκαθίστανται σ' ολόκληρη την Κύπρο, φέρνοντας μαζί τους τη γλώσσα και τον πολιτισμό τους και καθορίζοντας, από τότε, αποφασιστικά την πολιτιστική ταυτότητα του νησιού.

Η Κύπρος γνώρισε στη συνέχεια πολλούς κατακτητές, αλλά κατόρθωσε να διατηρήσει την ελληνική ταυτότητα, τη γλώσσα και τον πολιτισμό της. Οι τουρκοκυπριακή κοινότητα δημιουργήθηκε στο νησί πολύ αργότερα, ως αποτέλεσμα της οθωμανικής κυριαρχίας επί της Κύπρου που κράτησε για περισσότερα από 300 χρόνια (1571 – 1878), και είχε τη δική της συνεισφορά στην πολιτιστική κληρονομιά του νησιού.

Ο Χριστιανισμός πρωτοδιαδόθηκε στην Κύπρο τον 1^ο αιώνα μ.Χ. από τον ίδιο τον Απόστολο Πάυλο, καθώς και τον Απόστολο Βαρνάβα, ιδρυτή της Εκκλησίας της Κύπρου.

Νεολιθική Εποχή (8200-3900 π.Χ.)

Τα ευρήματα του αρχαιότερου και πιο καλά διατηρημένου οικισμού της Κύπρου, του οικισμού της Χοιροκοιτίας, ανάγονται στην περίοδο αυτή. Στην αρχή χρησιμοποιούνταν μόνο λίθινα αγγεία ή εργαλεία. Η αγγειοπλαστική εμφανίστηκε σε μεταγενέστερη φάση, μετά το 5000 π.Χ.

Χαλκολιθική Εποχή (3900-2500 π.Χ.)

Υπήρξε η μεταβατική περίοδος από τη Λίθινη Εποχή στην Εποχή του Χαλκού. Οι περισσότεροι οικισμοί της περιόδου αυτής βρέθηκαν στο δυτικό μέρος του νησιού όπου λατρευόταν η θεότητα της γονιμότητας. Άρχισε η ανακάλυψη του χαλκού στο νησί και η εκμετάλλευσή του σε μικρή κλίμακα.

Εποχή του Χαλκού (2500-1050 π.Χ.)

Την περίοδο αυτή άρχισε η πλήρης εκμετάλλευσή του χαλκού που χάρισε πλούτο και ευημερία στο νησί. Αναπτύχθηκε το εμπόριο με την Εγγύς Ανατολή, την Αίγυπτο και το Αιγαίο, όπου η Κύπρος ήταν γνωστή με το όνομα Αλάσια.

Μετά το 1400 π.Χ. οι Μυκηναίοι-Αχαιοί άρχισαν να έρχονται από την Ελλάδα στο νησί ως έμποροι. Γύρω στο 1200 π.Χ., όμως, εγκαταστάθηκαν μαζικά, διαδίδοντας την ελληνική γλώσσα, τη θρησκεία και τα ήθη και έθιμά τους στο νησί. Σταδιακά πήραν τον έλεγχο του νησιού και ίδρυσαν τις πρώτες πόλεις-βασίλεια της Πάφου, της Σαλαμίνας, του Κιτίου και του Κουρίου.

Γεωμετρική Περίοδος (1050-750 π.Χ.)

Την περίοδο αυτή η Κύπρος είναι ελληνικό νησί με δέκα πόλεις-βασίλεια και με διαδεδομένη τη λατρεία της θεάς Αφροδίτης, που σύμφωνα με τη μυθολογία αναδύθηκε από τα κύματα στις ακτές της Πάφου. Οι φοίνικες εγκαταστάθηκαν στην πόλη του Κιτίου τον ένατο αιώνα π.Χ.. Τον όγδοο αιώνα π.Χ. η Κύπρος γνώρισε μεγάλη ευμάρεια.

Αρχαϊκή και Κλασική Περίοδος (750-310 π.Χ.)

Η περίοδος ευμάρειας συνεχίστηκε αλλά το νησί γνώρισε πολλούς κατακτητές. Τα κυπριακά βασίλεια κατέλαβαν διαδοχικά οι Ασύριοι, οι Αιγύπτιοι και οι Πέρσες. Ο βασιλιάς Ευαγόρας της Σαλαμίνας (που κυβέρνησε την πόλη από το 411 μέχρι το 374 π.Χ.) ένωσε τα βασίλεια της Κύπρου και κατέστησε το νησί ένα από τα μεγαλύτερα πολιτικά και πολιτιστικά κέντρα του ελληνικού κόσμου.

Ο Μέγας Αλέξανδρος ελευθέρωσε την Κύπρο από τους Πέρσες το 332 π.Χ. και το νησί αποτέλεσε μέρος της αυτοκρατορίας του.

Ελληνιστική Περίοδος (310-30 π.Χ.)

Μετά το θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου οι στρατηγοί του διεκδίκησαν το νησί και τελικά η Κύπρος έγινε μια από τις σημαντικότερες κτήσεις των Πτολεμαίων της Αιγύπτου. Οι Πτολεμαίοι κατήργησαν τις πόλεις-βασίλεια και ένωσαν την Κύπρο με πρωτεύουσα την Πάφο.

Ρωμαϊκή Περίοδος (30 π.Χ.-330 μ.Χ.)

Η Κύπρος περιήλθε στην κυριαρχία των Ρωμαίων. Διαδόθηκε ο Χριστιανισμός στο νησί από τους Απόστολους Παύλο και Βαρνάβα και η Κύπρος γίνεται μάλιστα η πρώτη χώρα που κυβερνάται από Χριστιανό.

Τον 1^ο αιώνα π.Χ. και τον 1^ο αιώνα μ.Χ. σεισμοί κατέστρεψαν το νησί και οι πόλεις κτίστηκαν από την αρχή.

Βυζαντινή Περίοδος (330-1191)

Μετά τη διαίρεση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, η Κύπρος περιήλθε στην κυριαρχία της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, γνωστής ως Βυζάντιο. Ο Χριστιανισμός κατέστη η επίσημη θρησκεία.

Τον 4ο αιώνα, νέοι σεισμοί κατέστρεψαν τις κυριότερες πόλεις του νησιού. Εμφανίζονται νέες πόλεις με πρωτεύουσα την Κωνσταντία.

Το 488 μ.Χ. ο αυτοκράτορας Ζήνων παραχώρησε πλήρη αυτονομία στην Εκκλησία της Κύπρου και στον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου το προνόμιο να υπογράφει με κόκκινο μελάνι, να κρατά αυτοκρατορικό σκήπτρο, αντί ποιμαντορική ράβδο, και να φορεί πορφυρό μανδύα.

Το 649 μ.Χ. οι Άραβες εισέβαλαν στο νησί. Για τρεις αιώνες η

Κύπρος βρισκόταν συνεχώς κάτω από τις επιθέσεις Αράβων και πειρατών, μέχρι το 965, όταν ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Νικηφόρος Φωκάς εκδίωξε τους Άραβες από τη Μικρά Ασία και την Κύπρο.

Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος και Ναΐτες (1191-1192)

Ο Ισαάκιος Κομνηνός, Βυζαντινός κυβερνήτης του νησιού, εξεγέρθηκε εναντίον της βυζαντινής αυτοκρατορίας και αυτοανακηρύχθηκε αυτοκράτορας του νησιού. Η αυτοκρατορία του, όμως, ήταν σύντομη αφού το 1191 οι δυνάμεις της Τρίτης Σταυροφορίας, υπό το βασιλιά Ριχάρδο Ι της Αγγλίας, κατέκτησαν το νησί. Ο Ριχάρδος εκτίμησε τη στρατηγική σημασία της Κύπρου όσον αφορά τον ανεφοδιασμό των κρατών των Σταυροφόρων στη Συρία και την Παλαιστίνη. Πρώτα μεταβίβασε την Κύπρο σε Τάγμα Ιπποτών, τους Ναΐτες, οι οποίοι την επέστρεψαν ύστερα από εξέγερση των Κυπρίων. Στη συνέχεια το 1192 την πούλησε στον Γκυ ντε Λουζινιάν, τον πρώην βασιλιά της Ιερουσαλήμ.

Φραγκική Περίοδος (1192-1489)

Στην Κύπρο επικράτησε το φεουδαρχικό σύστημα διακυβέρνησης. Η Καθολική Εκκλησία επίσημα αντικατέστησε την Ελληνική Ορθόδοξη, η οποία όμως παρόλη την καταπίεση κατόρθωσε να επιζήσει.

Η πόλη της Αμμοχώστου ήταν την περίοδο αυτή μια από τις πιο πλούσιες στην Εγγύς Ανατολή.

Ο φραγκικός ζυγός ήταν απάνθρωπος και τελείωσε όταν η

τελευταία βασίλισσα Αικατερίνη Κορνάρο παραχώρησε το νησί στους Ενετούς και εγκατέλειψε το θρόνο.

Ενετική Περίοδος (1489-1571)

Οι Ενετοί κατασκεύασαν οχυρωματικά έργα με σκοπό την υπεράσπιση του νησιού από την αυξανόμενη οθωμανική απειλή. Στην εποχή αυτή ανάγονται τα επιβλητικά τείχη της Αμμοχώστου και της Λευκωσίας.

Οθωμανική Κυριαρχία (1571-1878)

Το 1570 οι Οθωμανοί εισέβαλαν στο νησί. Η Λευκωσία έπεσε ύστερα από πολιορκία έξι βδομάδων, στις 9 Σεπτεμβρίου 1570, ενώ η Αμμόχωστος κάτω από τον Ενετό Διοικητή Μαρκαντώνιο Βραγαδίνο, ο οποίος είχε την ευθύνη της άμυνας, αντιστάθηκε ηρωικά για έντεκα μήνες. Όταν η πόλη παραδόθηκε τελικά, στις 6 Αυγούστου 1571, οι Οθωμανοί έγδαραν ζωντανό το Βραγαδίνο και γέμισαν το δέρμα του με άχυρο.

Έτσι, η Κύπρος προσαρτήθηκε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και οι σχέσεις της με την Ευρώπη διακόπηκαν, ενώ ο καταπιεστικός οθωμανικός ζυγός οδήγησε σε παρακμή της γεωργίας και σε μείωση του πληθυσμού. Οι Κύπριοι στήριξαν όλες τους τις ελπίδες για απελευθέρωση στις ευρωπαϊκές δυνάμεις, κυρίως στη Σαβοΐα, χωρίς όμως κανένα αποτέλεσμα. Η ορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου, η οποία την περίοδο των Λουζινιανών και των Ενετών ήταν καταπιεσμένη, επανέκτησε το αυτοκέφαλό της (διοικητική ανεξαρτησία) και από το 18ο αιώνα και μετά αναλαμβάνει τη συλλογή φόρων, εκ μέρους των Οθωμανών, τόσο από τους

χριστιανούς, όσο και από τους μουσουλμάνους, αποκτώντας με αυτό τον τρόπο μεγάλη επιρροή. Ένα ποσοστό Κυπρίων έγιναν μουσουλμάνοι κατά την οθωμανική περίοδο ή εξισλαμίστηκαν δια της βίας μετά την έκρηξη της ελληνικής επανάστασης το 1821.

Κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα, διάφορες ευρωπαϊκές δυνάμεις, κυρίως η Γαλλία και η Βρετανία, που αποκτούσαν ολοένα και μεγαλύτερα συμφέροντα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, επέδειξαν ανανεωμένο ενδιαφέρον για την Κύπρο. Μερικές από αυτές διατηρούσαν από καιρό προξενεία στη Λάρνακα, που ήταν το κυριότερο λιμάνι και εμπορικό κέντρο την περίοδο των Οθωμανών. Κάτω από την ευρωπαϊκή πίεση οι Οθωμανοί Τούρκοι εισήγαγαν σειρά περιορισμένων μεταρρυθμίσεων, γνωστών ως Tanzimat. Με το άνοιγμα της διώρυγας του Σουέζ, το 1869, η στρατηγική σημασία της Κύπρου έγινε ακόμα μεγαλύτερη.

Με την παρακμή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ο τουρκικός ζυγός στην Κύπρο έγινε απάνθρωπος και σε πολλές περιπτώσεις Έλληνες και Τούρκοι μαζί αγωνίστηκαν κατά της καταπίεσης του οθωμανικού ζυγού.

Βρετανική Κυριαρχία (1878-1960)

Το 1878 ο Πρωθυπουργός της Βρετανίας Βενιαμίν Ντισραέλι εξανάγκασε τον Οθωμανό Σουλτάνο να παραχωρήσει την Κύπρο στη Βρετανία, με αντάλλαγμα την προστασία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας από τις επιθέσεις της τσαρικής Ρωσίας.

Παρά την παραχώρηση της Κύπρου στη Βρετανία, το νησί παρέμεινε κατ' όνομα οθωμανική κτήση μέχρι το 1914, ενώ οι Κύπριοι

αποδοκίμαζαν έντονα το γεγονός ότι οι Βρετανοί χρησιμοποιούσαν τους φόρους που εισέπρατταν από την Κύπρο για να πληρώσουν το χρέος τους στους Οθωμανούς. Παρ' όλα αυτά, κατά τη διάρκεια της βρετανικής κυριαρχίας κατασκευάστηκαν σ' όλο το νησί δρόμοι και νοσοκομεία, ενώ έγινε αναδάσωση από τη δασική υπηρεσία, που μόλις είχε ιδρυθεί. Το αίσθημα ασφάλειας ζωής και περιουσίας, που υπήρχε, είχε ως αποτέλεσμα την εντυπωσιακή αύξηση του πληθυσμού και την οικονομική αναζωογόνηση. Όμως, οι περισσότεροι Κύπριοι επιθυμούσαν την ένωση με την Ελλάδα, η οποία ήταν ανεξάρτητη από το 1830, και με την οποία η Κύπρος είχε την ίδια γλώσσα και θρησκεία. Με την έκρηξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, η Κύπρος έπαυσε να είναι κατ' όνομα οθωμανική κτήση και το 1925 κηρύσσεται αποικία του στέμματος. Οι ελπίδες για Ένωση αυξήθηκαν κατά τον Πρώτο και Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, στη διάρκεια των οποίων η Ελλάδα πολέμησε στο πλευρό των Βρετανών και δεκάδες Κύπριοι υπηρέτησαν στις βρετανικές ένοπλες δυνάμεις. Όμως, λόγω της στρατηγικής σημασίας του νησιού, η Βρετανία ήταν αποφασισμένη να συνεχίσει την κατοχή της Κύπρου και σ' αυτό είχε την υποστήριξη της τουρκικής μειονότητας.

Το 1955, οι Ελληνοκύπριοι πήραν τα όπλα ενάντια στην αποικιακή δύναμη, ύστερα από μια μακρά αλλά ανεπιτυχή ειρηνική πολιτική και διπλωματική προσπάθεια να επιτύχουν την απελευθέρωσή τους από τον αποικιακό ζυγό. Έχοντας να αντιμετωπίσει ένα απελευθερωτικό αγώνα στο νησί, η αποικιακή κυβέρνηση προήγαγε την ιδέα της διχοτόμησης της Κύπρου ως αντίμετρο προς το ελληνοκυπριακό αίτημα για ένωση με την Ελλάδα.

Κατά τη διάρκεια του ανταποικιακού αγώνα η Τουρκία ενθάρρυνε τους Τουρκοκύπριους ηγέτες να συνασπιστούν με την αποικιακή κυβέρνηση, σε μια προσπάθεια να εμποδίσουν τον αγώνα για αυτοδιάθεση του λαού της Κύπρου.